

**ПЕРСПЕКТИВИ Й ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ДИСТАНЦІЙНИХ
ТЕХНОЛОГІЙ У ВИКЛАДАННІ ДИСЦИПЛІНИ
«ПОСТТРАВМАТИЧНІ СТРЕСОВІ РОЗЛАДИ» ЗДОБУВАЧАМ ПЕРШОГО
(БАКАЛАВРСЬКОГО) РІВНЯ ВИЩОЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ
В НАВЧАЛЬНО-НАУКОВОМУ МЕДИЧНОМУ ІНСТИТУТІ
ПОЛТАВСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО МЕДИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ**

Дворник В.М., Кундій Ж.П., Скрипніков А.М., Васильєва Г.Ю., Куценко Н.П.

Полтавський державний медичний університет

Висвітлено можливості, перспективи й особливості використання сучасних дистанційних технологій у викладанні дисципліни «Посттравматичні стресові розлади» здобувачам першого (бакалаврського) рівня вищої медичної освіти в Навчально-науковому медичному інституті ПДМУ.

Ключові слова: дистанційні технології, електронне навчання, інтерактивна взаємодія.

In the article are possibilities, perspectives and peculiarities using modern distance technologies during teaching discipline "Posttraumatic stress disorders" for students of first (baccalaurean) level secondary medical education in Educational and scientific medical institute of Poltava State Medical University.

Key words: distance technologies, e-learning, interactive interaction.

Медична освіта в Україні – невід’ємна частина національної системи освіти й охорони здоров’я [6]. Нині підготовка фахівців сфери охорони здоров’я відбувається у вищих медичних і фармацевтичних закладах освіти. Навчально-науковий медичний інститут є організаційним і навчально-науковим структурним підрозділом Полтавського державного медичного університету й несе відповідальність за реалізацію освітнього процесу за освітньо-професійними програмами «Сестринська справа» і «Парамедик» спеціальності 223 Медсестринство першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, «Громадське здоров’я» спеціальності 229 Громадське здоров’я магістерського рівня вищої освіти. Навчальна дисципліна «Посттравматичні стресові розлади» для здобувачів закладів вищої освіти України III-IV рівнів акредитації є вибірковою і складена для галузі знань 22 «Охорона здоров’я», спеціальності 223 Медсестринство» (перший бакалаврський рівень освіти) із кваліфікацією «Бакалавр медсестринства». Програма відповідає навчальному плану підготовки здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня відповідних кваліфікацій і спеціальностей у ЗВО МОЗ України з урахуванням стандарту вищої освіти першого (бакалаврського) рівня підготовки здобувачів вищої освіти, затвердженого і введеного в дію наказом Міністерства освіти і науки України від 05.12.2018 р. № 1344.

У зв’язку з реорганізацією системи охорони здоров’я в Україні гостро постає питання про якісно нову підготовку медичних сестер. Як найближча помічниця лікаря в його повсякденній роботі медична сестра мусить мати глибокі фундаментальні знання. Реформа медсестринства в Україні передбачає виконання медичною сестрою не тільки залежних і взаємозалежних функцій (виконання призначень лікаря, робота медичної сестри в бригаді), а й незалежних функцій – медсестринського процесу – висококваліфікованого догляду й допомоги пацієнту. Мета медсестринського процесу полягає в тому, щоб підтримувати здоров’я, запобігати захворюванню, сприяти поліпшенню стану, одужанню й відновленню здоров’я пацієнта.

За навчальним планом дисципліну «Посттравматичні стресові розлади» вивчають на другому році навчання. Медичні сестри мають значний потенціал для суттєвого підвищення якості догляду і спостереження за пацієнтами, професійного й компетентного виконання багатьох медичних завдань під час надання спеціалізованої допомоги пацієнтам із посттравматичними стресовими розладами. Медична сестра серед інших працівників медичного закладу найбільше часу проводить із пацієнтом, досконало знає його переживання, пов’язані з хворобою й соціальними та іншими проблемами. Цей курс підготовки медичних сестер передбачає оволодіння основами клінічного мислення, засвоєння вміння оцінювати стан пацієнта, складання плану медсестринського догляду за пацієнтом, оцінювання його результатів, орієнтування в патології нервової системи, уміння вибрати правильну тактику надання невідкладної долікарської допомоги, проведення профілактичних заходів, пропагування здорового способу життя.

Програма дисципліни передбачає закріплення знань із психології, психіатрії, вивчення клінічних проявів посттравматичних стресових розладів, ознайомлення з додатковими й новими методами діагностики, принципами медикаментозного і немедикаментозного лікування, участь медичних сестер у профілактиці посттравматичних стресових розладів [3]. Сучасні вимоги до рівня освіти медичної сестри передбачають формування вміння спілкуватися, володіння комунікативними навичками, знання основ психології, етики, деонтології.

В умовах реформування вищої школи особливого значення набуває якість викладання медичних дисциплін [6]. Глобальним сучасним трендом у світовій системі вищої медичної освіти внаслідок пандемії COVID-19 стало широке впровадження дистанційних технологій навчання із використанням сучасних електронних засобів і мережі «Інтернет» [4; 9]. У Законі України "Про вищу освіту" [6] наголошено на інформаційному забезпеченні освітнього процесу закладу вищої освіти й наукової установи як стандарті освітньої діяльності, що є одним із провідних напрямів інтеграції наукової, науково-технічної й інноваційної діяльності ЗВО. Викладачі закладів вищої медичної освіти несуть велику відповідальність, гарантуючи, що їхні студенти матимуть відповідні знання, навички й установки, аби стати компетентними й ефективними медичними працівниками.

Удосконалення системи медичної освіти передбачає широке впровадження в навчальний процес сучасних інформаційних технологій, що дозволяє активізувати творче мислення студентів і підвищує їхню зацікавленість у засвоєнні матеріалу [1]. Підвищення якості навчання реалізується насамперед у використанні нових методів навчання – запровадження нових інформаційних технологій. Використання сучасних інформаційних дистанційних

технологій під час навчання забезпечує інтерактивну взаємодію викладачів і студентів на різних етапах навчання і самостійну роботу з матеріалами інформаційної мережі, упровадження в навчально-виховний процес новітніх педагогічних технологій і науково-методичних досягнень, створення нової системи інформаційного забезпечення освіти [4].

Основні види занять із залученням дистанційних технологій навчання такі: лекція, семінар, практичні заняття й консультації [7]. Усі названі види занять ґрунтуються на самостійному вивченні навчального матеріалу. Самостійне вивчення передбачає використання навчальних дистанційних курсів, які студент отримує через інтернет або на іншому носії інформації (флеш-карта). На лекції в системі дистанційного навчання студенти отримують аудіовізуальну інформацію лекційного матеріалу через засоби телекомунікаційного зв'язку. Семінарське заняття також проводиться в синхронному режимі з використанням телекомунікаційної мережі. Результати виконання практичних завдань надсилаються студентами у вигляді фотозвітів і скріншотів електронною поштою або на будь-який зручний месенджер [2]. Дуже важливе в дистанційній системі навчання проведення консультацій, де студенти дистанційно отримують відповіді від викладача на конкретні запитання або пояснення певних теоретичних положень і аспектів їх застосування.

Використання дистанційних технологій у викладанні дисципліни «Посттравматичні стресові розлади» має поєднуватися з традиційними технологіями очного навчання – лекції в реальному часі на платформі хмарних відеоконференцій Zoom, електронні підручники й навчальні посібники, спілкування зі студентами за допомогою мережових месенджерів Viber і Telegram і електронної пошти, розміщення навчальних матеріалів, відеозаписи лекцій, ppt-презентацій лекцій, тестових і ситуативних клінічних завдань у програмах для дистанційного навчання Google Classroom. Форми контролю й системи оцінювання застосовуються відповідно до вимог програм дисциплін та «Інструкції про систему оцінювання навчальної діяльності студентів при кредитно-модульній системі організації навчального процесу», затверджені МОЗ України [5].

Організація освітнього процесу з використанням дистанційних технологій має свої психолого-педагогічні особливості [2; 8], а саме: зміщення акцентів на самостійну діяльність студентів; необхідність формування навичок дистанційної взаємодії (обов'язкова комп'ютерна грамотність і викладачів, і студентів, зокрема володіння навичками застосування різноманітних телекомунікаційних технологій, ресурсами інтернету і професійне володіння письмовою формою мови); зміна способів взаємодії між викладачами і студентами завдяки новим інформаційним технологіям.

Також можна виділити певні проблеми, які виникають у навчанні за дистанційною формою. Серед них: подолання психологічної ізоляції; проблема ефективного керування навчальною діяльністю студентів і ефективного зворотного зв'язку та проблема психологічної неготовності студентів до самостійної роботи [1; 2].

У порівнянні дистанційного навчання з традиційним визначено й переваги, і недоліки [2;5;7;8]. Так, традиційне навчання характеризується контрольованим відвідуванням студентами занять і лекцій, безпосереднім викладанням, високою часткою присутності в часі, наявністю й необхідністю розкладу, перебуванням на навчальній базі. На відміну від традиційного навчання використанням дистанційних технологій уможливило вільний доступ до матеріалів навчання (відеозаписи лекцій, навчальні посібники тощо), дає можливість користуватися додатковими ресурсами, менш суворо за розкладом, ґрунтуються на інформації, а не на структурованому викладанні. Якщо дистанційне навчання відбувається на навчальній базі, у такому випадку відвідування також контрольоване, відбувається орієнтація на навчання й викладання, виникає необхідність контролю відвідування. Якщо дистанційне навчання відбувається ззовні навчальної бази, воно потребує новітніх технологічних засобів. Крім того, дистанційне навчання потребує відсутності прокрастинації; його результат безпосередньо залежить від самостійності та свідомості студента, оскільки відсутній постійний контроль [5;8].

Як свідчить досвід поєднання очного викладання із залученням сучасних дистанційних технологій, студенти охоче використовують усі запропоновані кафедрою варіанти телекомунікаційних технологій у процесі навчання, що сприятливо відбивається на досягненні мети навчання – підвищенні рівня підготовки майбутніх фахівців. Такий підхід дозволяє повною мірою реалізувати основну тезу педагогічної психології – знання можуть бути засвоєні лише внаслідок самостійної активної діяльності тих, хто навчається [5; 8]. Але варто пам'ятати, що для підготовки сучасного висококваліфікованого медичного працівника необхідні саме комунікативні навички, які, на жаль, не розвиваються в умовах дистанційного навчання такою мірою, як за традиційного [2; 5].

Список використаної літератури

1. Безрученков Ю.В. Педагогічний контроль в системі дистанційного навчання / Ю.В. Безрученков // Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. - 2015. - Вип. 2. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadps_2015_2_3.
2. Власенко Л. В. Переваги та недоліки дистанційного навчання / Л. В. Власенко // Професійна підготовка педагога : історичний досвід і виклики сучасності : збірник наукових праць. – Дрогобич : Редакційно-видавничий відділ Дрогобицького державного педагогічного університету ім. І. Франка, 2013. – С. 224–228.
3. Герасименко Л.О., Скрипніков А.М., Ісаков Р.І. Психогенні психічні розлади. – К.: ВСВ «Медицина», 2021. – 208 с.
4. Долинський Є.В. Дистанційне навчання - одна з прогресивних форм підготовки фахівців / Є.В. Долинський // Теоретичні питання культури, освіти та виховання: збірник наукових праць. Вип.42 / За заг. ред. проф. Матвієнко О.В. – К.: Вид. центр КНЛУ, 2010. – С. 202-207.
5. Ільченко В.І. Переваги й недоліки дистанційного навчання / В.І. Ільченко, К.В. Пікуль, Л.М. Сизова, А.М. Дуднікова, К.М. Жаріна, В.М. Жарін // Реалії, проблеми та перспективи вищої медичної освіти, 2021 – С. 114-115. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://elib.umsa.edu.ua/bitstream/umsa/15962/1/Ilichenko_Perevagi.pdf.
6. Концепція розвитку освіти в Україні на період 2015–2025 років (проект – неофіційний текст) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://osvita.ua/doc/files/news/435/43501/project_30102014.doc (2014).
7. Наливайко О.О. Дистанційне навчання: сутність та особливості / О.О. Наливайко // Педагогічний альманах. – 2017. – Вип. 36. – С. 75-81. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pedalm_2017_36_15.
8. Переваги та недоліки дистанційного навчання. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://kerivnyk.info/perevahy-tanedoliky-dystantsiinoho-navchannya>
9. Хапченкова Д. С. Особливості стану здоров'я студентів у період дистанційного навчання в умовах COVID-19 / Д. С. Хапченкова, С. О. Дубина, С. В. Розумієнко // Матеріали науково-практичної конференції «Медичні науки: історія розвитку, сучасний стан та перспективи досліджень», м. Львів, 25-26 вересня 2020 року. – С. 38-41.